

> Retouradres Postbus 20011 2500EA Den Haag

De president van de Algemene Rekenkamer
Postbus 20015
2500EA Den Haag

**Directoraat-generaal
Overheidsorganisaties**
Directie
Informatiesamenleving en
Overheid

Turfmartk 147
Den Haag
Postbus 20011
2500EA Den Haag

Kenmerk
2016-0000492765

Uw kenmerk

Datum 25 augustus 2016
Betreft Bestuurlijke reactie op het onderzoek naar de vernieuwing van
het eID-stelsel

Geachte heer Visser,

Met veel belangstelling heb ik kennis genomen van uw onderzoek naar het stelsel voor digitale identificatie en authenticatie, beter bekend als het eID-stelsel. U trekt herkenbare conclusies die zich in de kern richten op complexiteit van de governance en de ontbrekende eenduidige verantwoordelijkheid, de eisen aan het eID-stelsel, de businesscase, de alternatievenafweging en het toezicht. Graag doe ik u hierbij mijn bestuurlijke reactie toekomen, waarbij ik eerst een verbinding leg met het grotere governancevraagstuk dat speelt op het hele gebied van de digitale overheid en vervolgens aandacht besteed aan uw specifieke conclusies ten aanzien van het eID-stelsel.

Governance van de digitale overheid

Steeds duidelijker wordt dat de inrichting van onze samenleving in hoog tempo bepaald wordt door digitale ontwikkeling en dat de overheid met haar dienstverlening hier midden in zit. Het kabinet werkt daarom aan het realiseren van een solide en toekomstbestendige digitale overheid. Hiertoe is twee jaar geleden de Digicommissaris aangesteld als aanjager van beleidsontwikkeling en vernieuwing. Sinds de start van de Digicommissaris zijn er essentiële stappen gezet op ondermeer de (door)ontwikkeling van de generieke digitale infrastructuur (GDI) en de inrichting van de governance rond de digitale overheid. Dit leidt tot nieuwe vraagstukken over de invulling van de rol en verantwoordelijkheid van de overheid, die zich toespitsen op de thema's normstelling (o.a. privacy), infrastructuur (GDI), dienstverlening en de benodigde noodzakelijke financiering. In lijn met de koers die de Digicommissaris in heeft gezet is de doelstelling, gezien de samenhang van de onderwerpen, om deze thema's overheidsbreed eenduidig op te pakken, waarbij in de governance de verantwoordelijkheid nadrukkelijk belegd wordt in één hand. Nu worden digitaliseringstrajecten nog te vaak individueel door overheidsorganisaties opgepakt en is er sprake van een sterk verbrokkelde financiering, terwijl digitalisering juist de mogelijkheid biedt om meer de verbinding op te zoeken. Digitalisering van overheidsdienstverlening vraagt dan ook, daar waar nu nog sprake is van gedeelde en overlappende verantwoordelijkheid, ondermeer tussen de ministers van EZ en BZK, om een meer centraal ingerichte governance om effectief stappen te kunnen zetten. Om voort te kunnen bouwen op het werk van

de Digicommissaris werkt de Studiegroep Informatiesamenleving, onder voorzitterschap van de secretaris-generaal van BZK, aan het concretiseren van de visie op de rol van de overheid in de informatiesamenleving. Handelingsperspectieven ten aanzien van de thema's normstelling, infrastructuur, dienstverlening, de bijhorende noodzakelijke financiering en de vereenduidiging van de governance van de digitale overheid zijn hierbij belangrijke onderwerpen. De studiegroep is samengesteld uit deskundigen uit de publieke en private sectoren en levert begin 2017 haar rapport op. De aanbevelingen van de studiegroep zijn bedoeld om in opmaat naar de nieuwe kabinetsperiode te adviseren over de benodigde vervolgstappen in de doorontwikkeling van de digitale overheid.

Specifieke conclusies ten aanzien van het eID-stelsel

U trekt in uw rapport specifieke conclusies ten aanzien van het eID-stelsel, die zich in de kern richten op de governance en complexiteit, de eisen aan het eID-stelsel, de businesscase, de alternatievenafweging en het toezicht. Mijn reactie op deze specifieke conclusies is als volgt:

Governance en complexiteit

U concludeert dat de verantwoordelijkheden voor het eID-stelsel niet eenduidig zijn belegd en dat de governancestructuur ingewikkeld is. Deze conclusie onderschrijf ik. De complexiteit van het programma vraagt om een governance die een strakke sturing op tijd, geld en kwaliteit mogelijk maakt. Verantwoordelijkheden moeten duidelijk en eenduidig belegd zijn, zeker gelet op de vele actoren en (commerciële) belangen. Om deze reden heeft het kabinet, zoals u beschrijft, in 2015 de nodige duidelijkheid gecreëerd door de verantwoordelijkheidsverdeling ten aanzien van dit onderwerp duidelijker te beleggen bij de minister van BZK en de minister EZ. Om de complexiteit verder te reduceren zijn in de afgelopen maanden de verantwoordelijkheden in de aansturing van het programma verduidelijkt, bijvoorbeeld door de instelling van een hoogambtelijke stuurgroep onder leiding van de directeur-generaal Overheidsorganisatie, die tevens de opdrachtgever is van het programma Impuls eID. De Digicommissaris wordt geconsulteerd over de besluitvorming, evenals de Regieraad Identificatie en Authenticatie (I&A). In toekomst zal ik mij daar waar mogelijk blijven inzetten om de complexiteit van het programma verder te reduceren. Dit neemt overigens niet weg dat het volledig uitbannen van risico's bij innovaties als deze per definitie niet kan.

Eisen aan het eID-stelsel

U concludeert terecht dat ten tijde van uw onderzoek – conform toezegging aan de Kamer – op wezenlijke onderdelen van het eID-stelsel nog besluiten moesten worden genomen of uitgewerkt, onder andere over de invulling van de multi-middelenstrategie. In de afgelopen maanden heeft het kabinet belangrijke besluiten genomen ten aanzien van de eisen aan het eID-stelsel. Bij brief van 25 augustus is de Tweede Kamer over deze besluiten geïnformeerd. Na overleg met de Kamer over deze brief, beoogt het kabinet op korte termijn het programma Impuls eID te starten. Ik zal de Tweede Kamer eens per half jaar informeren over de voortgang van dit programma, te beginnen via het Dashboard ICT (bij de Jaarrapportage Bedrijfsvoering Rijk) op de derde woensdag in mei 2017.

Datum
25 augustus 2016

Kenmerk
2016-0000492765

De businesscase

In uw onderzoek constateert u dat een actuele integrale businesscase voor deze hoger beveiligde authenticatie, zijnde het eID-stelsel, vooralsnog ontbreekt. Het kabinet acht het gelet op maatschappelijke en technische ontwikkelingen noodzakelijk om over te gaan tot hoger beveiligde authenticatie – ook als hier geen (positieve) businesscase aan ten grondslag ligt. De ontwikkeling van de kosten van dit stelsel in de tijd is van vele variabelen afhankelijk. Dat geldt vooral voor de kosten die samenhangen met het gebruik, aangezien de mate van gebruik van alle publieke middelen (ook in verhouding tot elkaar) nog onvoorspelbaar is. Het gebruik als zodanig, evenals exogene technologische ontwikkelingen zullen periodiek nieuwe en aanvullende eisen stellen aan het stelsel. Kosten van beheer, exploitatie en doorontwikkeling zullen daarom pas gedurende de rit volledig duidelijk worden. Daarnaast kent het stelsel een aantal maatschappelijk te duiden kwalitatieve baten. Deze baten zijn niet te kwantificeren in termen van financiële middelen. Het is daarom, hoewel ik uw constatering onderken, naar mijn oordeel niet opportuun om alsnog een integrale businesscase op te stellen. Dit laat onverlet dat ik scherp zal sturen op de uitvoering van het programma en de kosten die daarin gemaakt worden.

Systematische alternatievenafweging

U stelt dat een systematische alternatievenafweging voor de besluitvorming over het eID-stelsel, (nog) niet heeft plaatsgevonden. In 2012 is de 'Strategische verkenning en voorstel voor vervolg' opgesteld door een groot aantal vertegenwoordigers van overheidsorganisaties¹, waarin de contouren van een toekomstig eID-stelsel zijn geschetst. Op basis hiervan en na intensief overleg met meerdere departementen en de Tweede Kamer heeft het kabinet keuzes gemaakt over de inrichting van het stelsel², die mede worden onderschreven door de Digicommissaris³. Ook de resultaten van de reeds uitgevoerde pilots hebben aan deze besluitvorming bijgedragen. Tijdens dit besluitvormingsproces zijn vele alternatieven tegen elkaar afgewogen. Daarnaast stuur ik in de loop van het programma, naast de reguliere controles door de ADR en uw Rekenkamer, op de uitvoering van gateway reviews en CIO-oordelen bij iedere projectovergang. Op deze manier beoog ik grip te houden op onder andere de kosten, de functionaliteiten, de betrouwbaarheid, de beveiliging en de privacyaspecten van het stelsel.

Toezicht

Ten aanzien van het toezicht op het stelsel concludeert u (I) dat er nog geen helderheid is over het object of de objecten van het toezicht en de daarbij te hanteren criteria en principes, en (II) dat een integrale visie op de inrichting van het toezicht voor het eID-stelsel vooralsnog ontbreekt. Ook op dit punt heeft het kabinet in de afgelopen maanden belangrijke besluiten genomen, waarover de Tweede Kamer in de brief van 25 augustus is geïnformeerd.

¹ TK 26 643, nr. 299, brief van 19 december 2013

² TK 26 643, nr. 379, brief van 14 december 2015 en de brief van 25 augustus 2016

³ Digiprogramma 2016/2017, 5 april 2016

**Directoraat-generaal
Overheidsorganisaties**
Directie
Informatiesamenleving en
Overheid

Tot slot

Een veilige en continue toegang tot de overheidsdienstverlening is cruciaal. Het programma Impuls eID gaat daartoe – na overleg met de Tweede Kamer – voortvarend van start. Uw conclusies en aanbevelingen vormen daarbij een steun in de rug.

Datum
25 augustus 2016

Kenmerk
2016-0000492765

Hoogachtend,
De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

drs. S.A. Blok